Agatha Christie

Ţiganca

I

Macfarlane observase adesea că prietenul său, Dickie Carpenter, avea un ciudat sentiment faţă de ţigănci. Nu aflase niciodată motivul. Dar când logodna dintre Dickie şi Esther Lawes a fost desfăcută, atunci cei doi bărbaţi şi-au spus ce aveau pe suflet.

Macfarlane se logodise cu sora mai mică, Rachel, cu aproape un an în urmă. Le cunoştea pe cele două fete Lawes de când erau mici. Atent şi prevăzător în toate privinţele, nu voise să recunoască pentru sine însuşi atracţia crescândă asupra sa a feţei copilăroase şi a ochilor negri sinceri ai Rachelei. Nu era o frumuseţe ca Esther, nu! Dar, de nedescris, mai naturală şi mai dulce. După logodna lui Dickie cu sora mai mare, relaţiile dintre cei doi bărbaţi păreau să devină mai apropiate.

Şi acum, numai după câteva săptămâni, logodna se rupsese din nou şi Dickie, chiar Dickie neînduplecat. Până atunci, în scurta sa existenţă, totul mersese ca uns pe roate. Îşi alesese bine cariera navală. Dragostea sa pentru mare era înnăscută. Avea ceva din aerul unui viking, primitiv şi direct, o fire care n-avea nimic comun cu subtilităţile intelectuale. Aparţinea acelei categorii de tineri englezi care se exprimă greu, cărora le displace orice formă de emoţie şi cărora le este cât se poate de dificil să-şi explice procesele

Agatha Christie

Ţiganca

I

Macfarlane observase adesea că prietenul său, Dickie Carpenter, avea un ciudat sentiment faţă de ţigănci. Nu aflase niciodată motivul. Dar când logodna dintre Dickie şi Esther Lawes a fost desfăcută, atunci cei doi bărbaţi şi-au spus ce aveau pe suflet.

Macfarlane se logodise cu sora mai mică, Rachel, cu aproape un an în urmă. Le cunoştea pe cele două fete Lawes de când erau mici. Atent şi prevăzător în toate privinţele, nu voise să recunoască pentru sine însuşi atracţia crescândă asupra sa a feţei copilăroase şi a ochilor negri sinceri ai Rachelei. Nu era o frumuseţe ca Esther, nu! Dar, de nedescris, mai naturală şi mai dulce. După logodna lui Dickie cu sora mai mare, relaţiile dintre cei doi bărbaţi păreau să devină mai apropiate.

Şi acum, numai după câteva săptămâni, logodna se rupsese din nou şi Dickie, chiar Dickie neînduplecat. Până atunci, în scurta sa existenţă, totul mersese ca uns pe roate. Îşi alesese bine cariera navală. Dragostea sa pentru mare era înnăscută. Avea ceva din aerul unui viking, primitiv şi direct, o fire care n-avea nimic comun cu subtilităţile intelectuale. Aparţinea acelei categorii de tineri englezi care se exprimă greu, cărora le displace orice formă de emoţie şi cărora le este cât se poate de dificil să-şi explice procesele lor mentale, mai ales în cuvinte…

Macfarlane, acel scoţian încăpăţânat, cu o imaginaţie celtică ascunsă pe undeva, asculta şi fuma, în timp ce prietenul său se bălăcea într-o mare de cuvinte. Ştia că o să urmeze o mărturisire ca o descărcare. Dar se aşteptase ca subiectul să fie altul. Oricum, la început, nu a fost vorba despre Esther Lawes. Părea numai povestirea unui coşmar de copil.

— Totul a început cu un vis pe care l-am avut când eram mic. Nu un coşmar propriu-zis. Ea – ţiganca, după cum ştii – apare adesea în vise… Chiar într-unul bun (sau ceea ce i se pare unui băieţel că e bine – o petrecere, plesnitori şi chestii de-astea). Eu mă jucam grozav şi simţeam, ştiam că dacă aş ridica privirea, aş vedea-o pe ea, stând ca de obicei, privindu-mă… Cu ochi trişti, ştii, ca şi cum ea înţelegea ceva pe care eu nu puteam… Nu sunt în stare să-ţi explic de ce mă scotea aşa din fire… Dar aşa se întâmpla! De fiecare dată! Mă trezeam urlând de groază şi bătrâna mea doică spunea: „Poftim! Domnişorul Dickie iar a avut unul din visele sale cu ţigănci!”

— Te-au speriat vreodată ţigănci adevărate?

— N-am văzut niciuna decât mai târziu. Şi asta a fost ciudat. Alergam după un căţeluş e-al meu. Îmi scăpase. Am ieşit pe poarta de la grădină şi am luat-o pe una din cărările din pădure. După cum ştii, atunci locuiam la New Forest. În cele din urmă, am ajuns într-un soi de poiană, cu un podeţ peste o apă. Şi chiar lângă el stătea o ţigancă, cu o basma roşie pe cap, exact ca în visul meu. Şi, deodată, mi s-a făcut frică! Se uita la mine, ştii… Cu aceeaşi privire, ca şi cum ea ştia ceva de care eu nu aveam habar şi-i părea rău… Şi atunci îmi spuse destul de liniştită, dând din cap încurajator către mine: „Nu m-aş duce pe drumul ăla, dacă aş fi în locul tău”. Nu pot să-ţi spun de ce, dar m-a speriat de moarte. Am trecut pe lângă ea ca din puşcă pe pod. Cred că era putrezit. Oricum a cedat şi am căzut în apă. Curgea destul de repede şi era cât pe-aci să mă înec. Al naibii de aproape

am fost de înec. N-am uitat niciodată. Şi am simţit că totul era în legătură cu ţiganca…

— Cu toate că te-a avertizat, de fapt!

— Cred că ai putea s-o interpretezi astfel. Dickie se opri pentru o clipă, apoi continuă: Ţi-am povestit despre visul acesta al meu, nu pentru că ar avea vreo legătură cu ceea ce s-a întâmplat mai târziu (cel puţin, eu presupun că nu are), ci numai pentru că s-a întâmplat să fie punctul declanşator. Acum o să înţelegi ceea ce vreau să spun prin „simţul ţigăncii”. Deci, mă duc, în prima seară, la familia Lawes. Atunci tocmai mă întorsesem de pe coasta de vest. Era grozav să fiu din nou în Anglia. Soţii Lawes erau prieteni vechi cu părinţii mei. Nu le văzusem pe fete de când aveam şapte ani, dar tânărul Arthur îmi fusese un foarte bun prieten şi, după ce murise, Esther a continuat să-mi scrie şi să-mi trimită ziare. Scria grozav de simpatic! Mă distra de minune. Am dorit întotdeauna să mă fi priceput mai bine să-i răspund. Eram foarte nerăbdător s-o văd. Părea ciudat să cunoşti o fată destul de bine numai din scrisori şi nu altfel. Ei bine, primul lucru pe care l-am făcut a fost să mă duc acasă, la familia Lawes. Esther era plecată, dar o aşteptau să sosească în seara aceea. Stăteam lângă Rachel la cină şi, când m-am uitat într-o parte şi alta a mesei, m-a cuprins un simţământ ciudat. Aveam impresia că cineva mă privea şi lucrul ăsta mă făcea să nu mă simt în apele mele. Apoi am văzut-o…

— Pe cine?

— Pe doamna Haworth… de care-ţi povesteam.

Îi stătea pe limbă lui Macfarlane să spună: „Credeam că-mi povesteai despre Esther Lawes”. Dar tăcu şi Dickie continuă.

— Se deosebea prin ceva de toţi ceilalţi. Stătea lângă domnul Lawes, ascultându-l foarte gravă, cu capul aplecat. Avea ceva din tul roşu în jurul gâtului. M-am gândit că fusese rupt; oricum, îi atârna pe spate ca nişte mici limbi de

foc… I-am spus Rachelei: „Cine-i femeia aceea de-acolo? Brunetă, cu şal roşu?”

— Te referi la Alistair Haworth? Are un şal roşu. Dar e blondă. Foarte blondă.

— Şi chiar aşa era, ştii! Părul ei avea o nuanţă frumoasă de galben pal strălucitor. Şi, totuşi, aş fi jurat pe cinstea mea că era brunetă. Ciudat, ce efect au ochii cuiva asupra mea… După cină, Rachel ne făcu cunoştinţă şi ne-am plimbat prin grădină. Am discutat despre reîncarnare…

— Nu prea e genul tău, Dickie!

— Cred că e. Îmi amintesc c-am spus că pare a fi un mijloc destul de uşor de a explica faptul că recunoşti imediat nişte oameni, ca şi cum i-ai fi întâlnit înainte. Ea a zis: „Te referi la îndrăgostiţi…” Era ceva straniu în tonul ei – ceva blând şi cald. Îmi reamintea de ceva, dar nu-mi dădeam seama de ce. Am mai continuat să flecărim puţin, când domnul Lawes ne-a chemat de pe terasă, spunea că Esther venise şi dorea să mă vadă. Doamna Haworth îşi puse mâna pe braţul meu şi spuse: „Te duci înăuntru?”; „Da, am zis eu”; „Cred că mai bine ai.” şi atunci… Atunci…

— Spune!

— Sună trăsnit. Doamna Haworth a spus: „Nu m-aş duce înăuntru, dacă aş fi în locul tău”… El se opri. Asta m-a speriat, ştii. M-a speriat rău. De aceea ţi-am povestit despre vis… Pentru că, ştii, ea a vorbit în acelaşi mod – liniştită, ca şi cum cunoştea ceva şi eu nu. Nu era doar o femeie frumoasă care dorea să mă ţină în grădină ca să rămân cu ea. Vocea ei era blândă şi-i părea foarte rău. Aproape ca şi cum prevedea ce avea să se întâmple… Cred că am fost nepoliticos, dar m-am întors şi-am părăsit-o, alergând într-un suflet spre casă. Acolo părea că mă aflu în siguranţă. Ştiam atunci că-mi fusese teamă de ea chiar de la început. Am simţit o uşurare să-l văd pe domnul Lawes. Esther e afla lângă el… Dickie ezită o clipă şi apoi murmură abia şoptit: nu m-am îndoit nici o clipă, în momentul în care am zărit-o, mi-am dat seama că m-a cucerit.

Gândurile lui Macfarlane îi zburară repede la Esther Lawes. Auzise odată pe cineva numind-o „şase picioare de perfecţiune evreiască”. Un portret inteligent, conchise el, când îi reveniră în minte înălţimea ei neobişnuită, silueta sa subţire, albeaţa marmoreană a feţei, cu nasul delicat conturat şi splendoarea neagră a părului şi ochilor. Da, nu se minună că simplitatea copilăroasă a lui Dickie capitulase în faţa ei. Lui Esther n-ar fi putut niciodată să-i bată inima mai puternic, dar el o admira cât era de încântătoare.

— Şi apoi, continuă Dickie, ne-am logodit.

— Imediat?

— Ei bine, cam după o săptămână. I-a trebuit doar vreo două săptămâni ca să descopere că, de fapt, nu mă iubea…

Râse scurt, plin de amărăciune:

— Era în ultima seară, înainte de a mă întoarce pe vasul cel vechi. Veneam din sat prin pădure şi atunci am văzut-o pe doamna Haworth, vreau să zic. Purta o Tam-o-shanter1 roşie şi, doar pentru o clipă, ştii, mă făcu să tresar. Ţi-am povestit visul meu, aşa că o să înţelegi… Neam plimbat puţin. Nu am rostit nici un cuvânt care s-o fi supărat pe Esther, ştii…

— Chiar?

Macfarlane se uita curios la prietenul său. Ciudat, cum oamenii îţi povesteau lucruri de care ei înşişi sunt inconştienţi!

— Şi apoi, când mă întorceam ca să mă îndrept spre casă, ea mă opri. Spuse: „Vei ajunge acasă foarte curând. Nu m-aş întoarce prea repede, dacă aş fi în locul tău…” Şi atunci am ştiut că mă aştepta ceva neplăcut… Şi… de cum am intrat, Esther mă întâmpină şi-mi spuse că îşi dăduse seama că nu mă iubeşte cu adevărat…

Macfarlane mormăi plin de înţelegere:

— Şi doamna Haworth? Întrebă el.

— N-am mai văzut-o niciodată până în vara asta.

— În seara asta?

— Da. La clinica doctorului aceluia. Trebuiau să se uite la piciorul meu, cel implicat în chestia aia cu torpila. M-a deranjat puţin în ultimul timp. Doctorul mi-a recomandat să fac operaţie – o treabă foarte simplă. Când eram pe punctul de a pleca, am dat peste o fată într-un pulovăr roşu, tras peste halatul ei de infirmieră şi mi-a spus: N-aş face operaţia aia, dacă aş fi în locul tău…

Atunci am observat că era doamna Haworth. A trecut atât de repede încât nu am putut s-o opresc. Am întâlnit o altă infirmieră şi am întrebat-o despre doamna noastră. Dar ea mi-a confirmat că nu exista nimeni cu numele acela în clinică… Ciudat…

— Eşti sigur că a fost ea?

— O! Da, ştii, e foarte frumoasă… Se opri şi apoi adăugă: am să-l ascult pe doctor, bineînţeles, dar… Dar dacă dau ortul popii…

— Prostii!

— Sigur că-s prostii! Totuşi, mă bucur că ţi-am povestit despre această afacere cu ţiganca… Ştii, mai sunt şi altele, numai dacă aş putea să-mi amintesc…

II

Macfarlane urca pe drumul abrupt, lipsit de vegetaţie. Se opri la poarta unei case de pe coama dealului. Luându-şi un aer protocolar, sună.

— Doamna Haworth este acasă?

— Da, domnule. Am s-o anunţ.

Servitoarea îl lăsă într-o cameră joasă, lungă, cu ferestre care dădeau spre sălbăticia locurilor necultivate. Se încruntă puţin. Oare se făcea de ruşinea întregii lumi?

Tresări. O voce joasă cânta deasupra capului său:

Ţigancă

Ce trăieşti pe pârloagă…

Vocea se întrerupse. Macfarlane îşi simţi inima bătând mai tare. Uşa se deschise.

Părul blond uimitor, aproape scandinav îl şocă. În pofida descrierii lui Dickie, el şi-o imaginase brunetă ca o

ţigancă… Şi, deodată, îşi aduse aminte de cuvintele prietenului şi de tonul deosebit pe care le rostise: „Ştii, ea e foarte frumoasă…” Frumuseţea perfectă, fără nici o umbră de îndoială, se întâlneşte rar şi Alistair Haworth era de o frumuseţe perfectă.

Se reculese şi se apropie de ea.

— Mă tem că nu mă cunoaşteţi de la Adam. Am luat adresa de la familia Lawes. Dar sunt un prieten de-al lui Dickie Carpenter.

Se uită atentă la el vreo clipă, două. Apoi spuse:

— Tocmai ieşeam. O luam în sus. Vreţi să veniţi?

Deschise fereastra şi sări afară. El o urmă. Un bărbat greoi, cu un aer de prostănac stătea într-un scaun din nuiele, fumând.

— Soţul meu! Mergem să ne plimbăm, Maurice. După care domnul Macfarlane va lua prânzul cu noi. Rămâneţi, nu-i aşa?

— Vă mulţumesc foarte mult!

O urmă observând cum urca cu paşi uşori dealul şi se gândi în sinea sa: „Cum? Cum Dumnezeu să te măriţi cu ăla?”

Alistair se îndreptă spre nişte stânci.

— O să ne aşezăm acolo. Şi îmi vei povesti ceea ce ai venit să-mi spui.

— Ştiai?

— Ştiu întotdeauna când urmează să se întâmple lucruri rele. E rău, nu? Cu Dickie?

— A avut o operaţie uşoară, destul de reuşită. Dar inima nu i-a rezistat. A murit din cauza anesteziei.

Nu prea ştia la ceea ce se putea aştepta să vadă pe chipul ei, dar, în nici un caz, privirea aceea de oboseală eternă… Şi o auzi murmurând: „Din nou – să aştept – atât de mult… Atât de mult…” Apoi ridică privirea:

— Da, ce vroiaţi să spuneţi?

— Numai lucrul acesta. Cineva l-a avertizat să nu facă operaţia. O infirmieră. A crezut că aţi fost dumneavoastră.

E adevărat?

Dădu din cap, negând.

— Nu, n-am fost eu. Dar am o verişoară infirmieră. Seamănă cu mine la lumina slabă. Cred că asta s-a întâmplat. Îşi ridică din nou privirea. Nu contează, nu-i aşa? Şi apoi, deodată, ochii i se făcură mari. Îşi trase aer în piept. O! Zise. O! Ce nostim! Nu înţelegi…

Macfarlane era uluit. Ea încă îl privea în ochi.

— Credeam c-ai înţeles… Ar fi trebuit. Arăţi ca şi cum l-ai avea şi tu…

— Ce să am?

— Darul – blestemul – spune-i cum vrei. Cred că-l ai. Uită-te concentrat în scobitura aceea din stâncă. Nu te gândi la nimic, doar uită-te… Aii! Exclamă ea, tresărind. Ei bine, ai văzut ceva?

Trebuie să fi fost o festă a imaginaţiei. Doar pentru o clipă, am văzut-o plină de… Sânge!

Ea dădu satisfăcută din cap.

— Ştiam că-l ai. Acesta e locul unde vechii adoratori ai soarelui îşi sacrificau victimele. Am aflat-o înainte ca să mi-o spună cineva. Şi, câteodată, îmi dau seama ce simt, aproape ca şi cum aş fi fost eu însămi acolo… Şi e ceva în regiunea asta care mă face să mă simt de parcă m-aş întoarce acasă… Bineînţeles, că e firesc să am darul. Sunt o Ferguesson. Posedăm o a doua facultate de viziune asupra lucrurilor. Şi mama mea a fost un medium până când tata s-a căsătorit cu ea. Se numea Cristine. Era foarte vestită.

— Înţelegeţi prin „dar” puterea de a fi în stare să prevezi lucruri înainte ca ele să se întâmple?

— Da, în viitor şi în trecut, e acelaşi lucru. De exemplu, am văzut că te-ai întrebat de ce m-am măritat cu Maurice – o, da te-ai întrebat! Pur şi simplu, pentru că am ştiut dintotdeauna că planează ceva îngrozitor asupra lui… Am vrut să-l salvez… Sunt astfel de femei. Cu darul meu aş putea să împiedic să i se întâmple… Dacă o fi să fie… Nu am

fost în stare să-l ajut pe Dickie. Nu înţelegea… Îi era teamă. Şi era foarte tânăr.

— Douăzeci şi doi de ani.

— Şi eu am treizeci. Dar nu mă refeream la asta. Sunt atât de multe feluri de a fi despărţiţi, în lungime, înălţime şi lăţime… Dar să fi despărţit în timp e cel mai rău din toate…

Se afundă într-o lungă tăcere meditativă.

Bătaia joasă a unui gong de la casa din vale îi trezi la realitate.

La prânz, Macfarlane îl privi pe Maurice Haworth. Era, fără îndoială, îndrăgostit nebuneşte de nevastă-sa. Se citea în ochii lui ataşamentul fericit, copleşitor al unui câine. Macfarlane observă şi tandreţea din atitudinea ei, cu un anumit aer matern. După prânz îşi luă la revedere.

— Stau jos la han vreo zi, două. Pot să trec să vă văd din nou? Mâine, poate?

— Desigur. Dar…

— Dar ce…

Îşi trecu repede mâna peste ochi.

— Nu ştiu. Mi-am închipuit că nu o să ne mai întâlnim, asta-i tot… La revedere!

Cobora încet pe drum. Fără să vrea, o mână rece părea să-i strângă inima. Nu fusese nimic în cuvintele ei, dar…

Un automobil dădu colţul. Se lipi de gardul verde… În ultima clipă. O curioasă paloare cenuşie i se strecură pe chip…

III

„Doamne Dumnezeule, sunt cu nervii la pământ”, îşi spuse Macfarlane, când se trezi în dimineaţa următoare. Recapitulă evenimentele din după-amiaza trecută cu calm. Automobilul, scurtătura spre han, ceaţa bruscă ce-l făcuse să se rătăcească, sentimentul că un teren periculos cu muşchi putreziţi şi uzi era în apropiere. Apoi, coşul de pe han care căzuse şi, în plină noapte, mirosul de mâncare arsă scrum pe preşul din faţa căminului său. Nimic din

toate astea! Absolut nimic, doar cuvintele ei şi acea siguranţă profundă, neconfirmată din sinea lui că ea ştia…

Aruncă la o parte păturile cu o hotărâre bruscă. Trebuie să se ducă sus şi s-o vadă, în primul rând. Asta va rupe vraja. Asta, dacă ajunge acolo în siguranţă… Doamne, ce prost a fost!

Mâncă puţin la micul dejun. La ora zece, porni în sus pe drum. La zece şi jumătate apăsa pe sonerie. Abia atunci, îşi permise să răsufle uşurat.

— Doamna Haworth este acasă?

Era aceeaşi femeie mai în vârstă care deschisese uşa în ajun. Dar arăta altfel la faţă – răvăşită de durere.

— O, domnule! O, domnule! Deci, n-aţi aflat?

— Ce să aflu?

— Doamna Alistair, scumpa de ea. Din cauza tonicului ei. Îl lua în fiecare seară. Bietul căpitan şi-a ieşit din minţi, aproape a înnebunit. A luat, în întuneric, o sticlă greşită de pe raft… Au trimis după doctor, dar a venit prea târziu…

Şi Macfarlane îşi reaminti repede cuvintele: „Am ştiut dintotdeauna că planează ceva îngrozitor asupra lui. Aş putea să împiedic să i se întâmple… Dacă o fi să fie…” Ah, dar nu poţi înşela Soarta… Ciudată fatalitate de viziune care distrusese unde încercase să salveze…

Bătrâna servitoare continuă:

— Scumpa mea! Atât de bună şi de blândă era şi-i părea rău de oricine dădea de necaz. Nu suporta ca cineva să sufere. Ezită şi apoi adăugă: Aţi vrea să urcaţi s-o vedeţi, domnule? Cred, din ceea ce a zis, că o cunoşteaţi de foarte multă vreme. De foarte mult timp, a spus…

Macfarlane o urmă pe bătrână sus pe scări, într-o cameră, situată deasupra sufrageriei, de unde auzise cântându-se, în ziua precedentă. Partea de sus a ferestrei avea geamul pătat. Arunca o lumină roşie pe capul din pat… O ţigancă cu o basma roşie pe cap… Prostii, nervii îl lăsau din nou. Se uită prelung, pentru ultima dată, la Alistair Haworth.

IV

— O doamnă doreşte să vă vadă, domnule.

— Ei? Macfarlane se uită distrat la proprietăreasă. O, îmi cer iertare, doamnă Rowse, aveam vedenii.

— Ştiu eu, domnule? Se văd lucruri ciudate, în locurile pustii, după căderea nopţii, ştiţi. E doamna în alb şi fierarul diavolului, marinarul şi ţiganca…

— Ce înseamnă asta? Un marinar şi o ţigancă?

— Aşa se spune, domnule. Era o poveste când eram tânără. Îndrăgostiţi, cu mult în urmă… Dar n-au mai fost văzuţi plimbându-se de mult timp.

— Nu? Mă întreb dacă, poate, vor apărea acum, din nou…

— Dumnezeule, ce vorbiţi acolo, domnule! Ce fac cu domnişoara…

— Care domnişoară?

— Cea care aşteaptă să vă vadă. E în salon. A spus că se numeşte domnişoara Lawes.

— O!

Rachel! Avu un sentiment curios ca o strângere de inimă, o schimbare de perspectivă. Aruncase o privire printr-o altă lume. Uitase de Rachel, deoarece Rachel aparţinea numai lumii acesteia… Din nou, acea curioasă schimbare de perspectivă, acea alunecare într-un univers cu doar trei dimensiuni.

Deschise uşa de la salon, Rachel, cu ochii ei negri sinceri. Şi, deodată, ca pe un om care se trezeşte dintr-un vis, o undă caldă venind din realitatea veselă, îl cuprinse. Era viu… Viu! Se gândi: „Nu poţi fi sigur decât de o singură viaţă! Asta!”

— Rachel! Şopti el şi, ridicându-i bărbia, o sărută.

SFÂRŞIT

[1] pălărie rotundă din lână sau pânză, cu partea de sus plată şi mult mai lată decât bordura din jurul capului (de la eroul poemului lui Robert Bums, „Tarn o'Shanter”)